

7. Леонтьев А.А. «Научите человека фантазии...» (творчество и развивающее образование) / А.А. Леонтьев // Вопросы психологии. – 1988. – №5. – С. 82-85.
8. Наволокова Н.П. Енциклопедія педагогічних технологій та інновацій / Н.П.Наволокова. – Х. : Основа, 2009. – 176 с.
9. Чепіль М.М. Педагогічні технології: [навч. посіб]. / М.М.Чепіль, Н.З.Дудник. – К.: Академвидав, 2012. – 224 с.

Світлана Нечіпор (Харків, Україна)

Ольга Грицюк (Луцьк, Україна)

ІНКЛЮЗИВНА ОСВІТА УЧНІВ З ОСОБЛИВИМИ ПОТРЕБАМИ У ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ ШВЕЙНОГО ПРОФІЛЮ

Стаття присвячена пошуку способів вирішення проблем, які постають на шляху організації інклюзивної освіти у професійно-технічних навчальних закладах швейного профілю. Питання розглянуто з точки зору організації навчально-виховного процесу для учнів з вадами слуху на підставі практичного досвіду роботи з майбутніми кравцями.

Ключові слова: *інклюзивна освіта, інклюзія, кравець, професійна компетентність, технологія, учень, учні з вадами слуху, швейний профіль.*

Статья направлена на поиск способов решения проблем, которые стоят на пути организации инклюзивного обучения в профессионально-технических учебных заведениях швейного профиля. Вопросы рассматриваются с точки зрения организации учебно-воспитательного процесса для учащихся с проблемами слуха на основании практического опыта работы с будущими портными.

Ключевые слова: *инклюзивное обучение, инклюзия, портной, профессиональная компетентность, технология, учащийся, учащиеся с проблемами слуха, швейный профиль.*

The article is devoted to finding solutions to problems of inclusive education in vocational schools of sewing incline. The case is considered in terms of educational process organization for students with hearing defects based on practical experience with future tailors.

***Key words:** inclusive education, inclusion, tailor, professional competence, technology, student, students with hearing defects, sewing incline.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими та практичними завданнями. Соціально-економічний розвиток передбачає формування процесів професійно-технічної освіти через усунення невідповідності змісту освітньої підготовки майбутніх кваліфікованих робітників потребам сучасного ринку праці. Підготовка кваліфікованих робітників з професії «Кравець» має значний вплив на економічний розвиток легкої промисловості України. Перелік швейних підприємств зростає щороку. Швейні вироби виготовляються на підприємствах різних форм власності. Щороку зростає кількість інновацій, впроваджених у роботу таких підприємств. Тому від випускника професійно-технічного навчального закладу вимагаються здатності самостійно застосовувати теоретичні знання в нестандартних життєвих ситуаціях.

Особливе місце в процесі підготовки займають питання формування професійних компетентностей фахівця, особистісних професійно важливих якостей майбутніх кваліфікованих робітників.

Важливим питанням на сьогодні є організація інклюзивної освіти у професійно-технічних навчальних закладах учнів з обмеженими можливостями. Згідно Концепції розвитку інклюзивної освіти (наказ МОН від 01.10.2010 № 912) необхідно забезпечити рівний доступ до якісної освіти «дітям з особливими освітніми потребами шляхом організації їх навчання у загальноосвітніх навчальних закладах на основі застосування особистісно-

орієнтованих методів навчання, з урахуванням індивідуальних особливостей навчально-пізнавальної діяльності таких дітей» [6].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, в яких започатковано розв'язання даної проблеми і на які спирається автор, виділення невирішеної частини загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Держава постійно дбає про зростання можливостей навчання учнів з особливим потребами і в дошкільних, і у загальноосвітніх навчальних закладах. Про це свідчать такі Закони України: «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів» (№ 4213-VI від 22.12.2011) [2]; «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» (№ 1324 – VII від 5.06.2014) [3].

Не може стояти осторонь і професійно-технічна освіта. Адже діти стають дорослими і постає питання зростання їх як фахівців певної галузі для можливості забезпечення особистих потреб. Інвалідність для багатьох є перепорою для отримання повноцінної освіти, в тому числі і професійної.

На сьогодні у професійно-технічних навчальних закладах навчається багато дітей-інвалідів. Педагогічні колективи звертають особливу увагу на навчально-виховний процес для таких дітей. Добре, якщо є можливість навчання в одній групі учнів, які мають схожі проблеми зі здоров'ям. Завданням є розробка такого комплексного методичного забезпечення, яке сприятиме розвитку усіх учнів і кожного особисто. Це завдання не просте.

Кожен викладач має спиратись та ті психолого-педагогічні умови розвитку дітей з особливим потребами, які є у даної групи чи колективу учнів. Вони очікують від педагогів особливого ставлення та можливості особливого навчання. Наприклад, у дітей з вадами слуху є одна спільна проблема – можливість сприйняття матеріалу обмежена.

У педагогічного колективу навчальних закладів є важливе завдання – створення умов для інклюзивної освіти таких учнів.

Формування цілей статті (постановка завдання). Завданням даної статті є визначення шляхів організації інклюзивної освіти учнів з особливими потребами у професійно-технічних навчальних закладах швейного профілю. На основі аналізу філософської, психолого-педагогічної, науково-методичної та спеціальної літератури визначити можливі шляхи формування професійної компетентності майбутніх кравців у дітей з особливими потребами (вадами слуху).

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням отриманих наукових результатів.

Проблема модернізації сучасної освіти на основі компетентнісного підходу знаходиться в центрі уваги таких науковців, як А. Бермус, Н. Бібік, Н. Брюханова, Е. Зеєр, І. Зимня, О. Овчарук, О. Пометун, В. Радкевич, Л. Тархан, Ю. Татур, А. Хуторський, Л.Штефан та інших. Предметні компетентності фахівців активно досліджуються Н. Авдєєвою, О. Заблоцькою, А. Кордонською, В. Краєвським, С.Нечіпор, С. Трубачевою та іншими. Дослідження таких науковців, як Л. Гусечко, В. Лозовецька, Л. Лук'янова, С.Нечіпор, Л. Паламарчук, Н. Мартинова, О. Оліферчук розкривають питання формування компетентностей у ПТНЗ. У центрі уваги педагогічної науки є підготовка кваліфікованих робітників швейного профілю (Н. Божко, І. Гриценок, О. Дубницька, Л. Комісарова, Л. Короткова, Г. Омельченко, Т. Попова, В. Радкевич та інші). Питанням організації інклюзивного навчання у професійно-технічних навчальних закладах приділяли увагу такі науковці як І. Гриценок, Ю. Найда, О. Пашенко, Н. Софій. Однак, питання формування професійної компетентності майбутніх кравців з числа дітей з вадами слуху ще не достатньо вивчене.

Шляхом аналізу нормативних документів, затверджених Міністерством освіти і науки України виявлено, що у 2013 році ПТНЗ України розпочали підготовку майбутніх кравців згідно нового Державного стандарту (далі – ДС ПТО) професійно-технічної освіти 7433.DB,18.20 - 2013 за професією 7433

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*

«Кравець», який є Державним стандартом нового покоління, що спирається на формування компетенцій.

Вивчаючи вищевказаний документ, проаналізовано критерії кваліфікаційної атестації випускників наприкінці кожного етапу навчання. Такими етапами є оволодіння кваліфікацією 2-6 розрядів [1, с.34-35, 64-65, 93-94, 122, 147]. Визначено, що критерії кваліфікаційної атестації співвідносяться лише з поняттями «знає, розуміє, вміє».

Наші наступні дослідження були зорієнтовані на аналіз навчально-плануючої документації підготовки майбутніх кваліфікованих робітників за професією кравець у ПТНЗ швейного профілю. Визначено, що педагогічним працівникам ПТНЗ і сьогодні необхідно самостійно розробляти критерії оцінювання на основі 12-ти бальної шкали. Підставою для цього є наказ Міністерства освіти і науки України «Положення про організацію навчально-виробничого процесу у професійно-технічних навчальних закладах» № 419 від 15 червня 2006 р. за №711/12585, до якого внесено зміни наказом від 10.07.2015 № 746 [7].

У розділі «Загальні положення щодо реалізації ДСПТО» вказано, що необхідно обирати «форми і методи визначення рівня знань, умінь, навичок відповідно до критеріїв кваліфікаційної атестації» [1, ст.9]. У ДС ПТО нами не знайдено критеріїв оцінювання у вищевказаній 12-ти бальній шкалі чи рекомендацій щодо їх застосування при оцінюванні сформованості компетентностей майбутніх кравців на кожному етапі навчання.

З метою поглибленого вивчення питання впровадження компетентнісного підходу у навчальний процес ПТНЗ для подальших досліджень обрано предмет «Технологія виготовлення одягу», який є основою професійно-теоретичної підготовки майбутніх кравців. Вивчення цього предмета обумовлено необхідністю створити в учнів: необхідну теоретичну базу для можливості розробки технологічних процесів виготовлення виробу за заданою моделлю швейного виробу, згідно

властивостей певного матеріалу та з можливістю використання визначеного обладнання; розширити діапазон знань і вмінь, які є результатом виробничого навчання; підтримати інтерес до обраної професії шляхом вивчення нетрадиційних способів обробки виробів з сучасних матеріалів. А як працювати з учнями з вадами слуху? Розробка навчально-методичного забезпечення предмета та професії перш за все має спиратися на психологічні характеристики кожної дитини окремо і групи загалом.

Особливості психології учнів з вадами слуху такі, що є проблеми, які слід вирішувати педпрацівникам професійно-технічних навчальних закладів:

- втрата слуху, створює бар'єр між людиною і суспільством, зменшує здатність оволодіння професією, обмежує трудову діяльність, затримує розвиток особистості;
- учні з вадами слуху обмежені у можливості спілкування з оточуючими;
- психологічні особливості розвитку таких учнів залежать від ступеню проблеми зі слухом та періодом настання інвалідності;
- у таких дітей, як правило зменшене словесно-логічне мислення і переважає наочно-образне;
- письмовий спосіб спілкування з оточуючими переважає над іншими видами комунікації;
- у спілкуванні з дітьми з такими ж проблемами глухі користуються міміко-жестикуляційною мовою;
- темп розвитку дитини з обмеженням слуху зменшується порівняно з розвитком здорової дитини [8].

Отже, для вирішення вищевказаних проблем необхідно:

- зосередити увагу на розробці навчального плану підготовки майбутніх кравців з числа дітей з вадами слуху;
- забезпечити розробку таких навчальних програм з дисциплін професійно-теоретичної підготовки, які б забезпечили можливість

*Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»*

інклюзивного навчання дітей з вадами слуху;

- підготувати комплексне методичне забезпечення кожного уроку з метою максимальної візуалізації навчального матеріалу;

- надати можливість навчання дітям із спільними проблемами в одній групі;

- забезпечити можливість спілкування викладачів з учнями через посередника (викладача-дактилолога), який перекладатиме інформацію за допомогою мови жестів учням з вадами слуху;

- забезпечити особистісно-орієнтоване навчання кожного учня протягом усіх занять курсу.

Маємо розуміти, що при розробці навчального плану особливу увагу слід приділити практичній частині навчального процесу. Засвоєння навчального матеріалу має здійснюватись із збільшеною кількістю лабораторних та практичних занять, збільшеною кількістю годин професійно-практичної підготовки.

При розробці робочих програм дисциплін професійно-теоретичної підготовки кількість та різноманітність теоретичного матеріалу, який має бути засвоєний згідно ДС ПТО, звужити до найнеобхіднішого. Це сприятиме більш ґрунтовній підготовці та кращому засвоєнню навчального матеріалу.

Виклад навчального матеріалу має здійснюватись за допомогою наочних посібників. Майстерність педагога, який займатиметься навчанням у таких групах відіграє велике значення.

Складна наукоємка професія кравця передбачає засвоєння учнями великої кількості специфічних термінів, які у майбутньому допоможуть їм розуміти спеціальну літературу або нормативно-технічну документацію, що часто використовується у швейних цехах як інструктивний матеріал. Особливість сприйняття такими учнями викладача вимагає присутності дактилолога, який допомагає їм перекласти інформацію на зрозумілу мову жестів. Є різні види такого перекладу. Коли дактилолог передає інформацію

кожною буквою (жестове артикулювання), то таким способом можна донести інформацію про технологічні терміни, назви деталей тощо... Якщо дактилолог передає інформацію для сприйняття певних слів або понять, то такий вид спілкування мовою жестів більш сприятливий. У цьому випадку швидкість і зрозумілість переданої інформації підвищується, а дуже важливо.

Серед наочних посібників для викладення матеріалу має бути інструкційно-технологічна карта обробки певного вузла швейного виробу. Особливості таких карт для глухонімих у тому, що кожна фраза (назва неподільної операції, технічні умови виконання операцій) має бути сформульована максимально стисло і зрозуміло. Графічні зображення певних операцій мають бути чіткими, з вказаними параметрами виконання швів, з назвами деталей, тощо...

Для сприйняття теоретичної інформації добре використовувати опорні конспекти, які для даної аудиторії мають бути максимально короткими і зрозумілими. Не варто використовувати скорочення в тексті, які учням з вадами слуху не завжди зрозумілі. При конспектуванні матеріалу учні краще запам'ятовують інформацію. Отже, обов'язковим є конспект лекцій, який необхідно підготувати з даного предмета лише для учнів групи нечуючих.

Стануть у нагоді і сучасні електронні засоби: електронні підручники, посібники, презентації. Рисунок, який викладач може продемонструвати і прокоментувати, допоможе краще сприймати текст, що супроводжує зображення.

Взірці виконаних вузлів швейного виробу наочно демонструють особливості технологічного процесу. А взірці у послідовності виконання, виготовлені у масштабі 1:1, допоможуть краще зрозуміти вимоги до виконання кожної операції. При цьому ці взірці мають бути виконані бездоганно.

Як досягти зворотного зв'язку і упевнитись, що матеріал засвоєно? Практичне виконання зразків допомагає учням з вадами слугу запам'ятати технологічний процес. Все, що опрацьовано практично, добре запам'ятовується і відтворюється. Набувається досвід діяльності, який є безумовним етапом формування професійної компетентності. Різновид того ж самого вузла учнями має бути так само сприйнято візуально і опрацьовано практично.

При виконанні лабораторно-практичних робіт здійснюється розвиток вмінь на підставі отриманих знань, набуття досвіду шляхом виконання певних виробничих дій та отримання перших результатів аналітичної та практичної діяльності. Формування вмінь та досвіду відбувається та накопичується поступово. Тому при плануванні мети та завдань лабораторно-практичних робіт слід враховувати початковий рівень знань та вмінь учнів, розробляти завдання з поступовим ускладненням, з особистою орієнтацією на кожного учня.

Враховуючи особливості підготовки учнів з вадами слуху виявлено, що для виконання однієї практичної роботи необхідно підготувати кілька варіантів зразків обробки вузлів різної складності, оскільки кожен учень сприймає цю роботу на своєму рівні розвитку. А він у учнів групи може бути дуже різним. Комплектування груп у кількості 8-ми учнів допомагає індивідуалізувати процес навчання і зробити його ефективним з орієнтацією на кожного учня.

Опитування «усно» у таких випадках не зовсім доцільне. Щоб охопити процесом актуалізації знань усіх учнів – найкраще здійснювати тестування. Запитання тестів мають бути добре продуманими і написані коротко і зрозуміло. Учні з вадами слуху добре відповідають на тести, у яких передбачено вибір правильної відповіді серед кількох. Доречно застосовувати пропуски у реченнях, які учні заповнюють одним-двома словами.

Добре використовувати для роботи зразки виконання швейних робіт з певними дефектами. Якщо учні виявляють дефект і знаходять причину його виникнення – то результат навчання повністю відповідає вимогам ДС ПТО.

Позитивна психологічна співпраця викладача і учнів при інклюзивному навчанні дуже сприятливо відображається на результатах навчально-виховного процесу.

Кожен з учнів особливий. Особистісно-орієнтований підхід при вивченні предмета «Технологія виготовлення одягу» забезпечує всебічний розвиток особистості учня; індивідуалізацію навчання за рахунок розробки індивідуальної траєкторії формування компетентності; активізацію мотиваційного компоненту; розвиток професійно важливих якостей особистості; індивідуальну діагностику рівня сформованості предметної компетентності. Результатом навчання учнів з вадами слуху має стати сформованість професійної компетентності для можливості соціальної адаптації у сфері швейного виробництва.

Інклюзивна освіта майбутніх кравців з числа дітей з вадами слуху має багато особливостей, частину яких ми висвітлили у даній публікації.

Висновки даного дослідження та перспективи подальших розвідок у даному напрямку. Дослідження особливостей інклюзивного навчання учнів з вадами слуху у професійно-технічних навчальних закладах швейного профілю вимагає постійної розробки сучасних методів візуалізації інформації для покращення сприйняття і інтенсифікації навчально-виховного процесу учнів.

Подальших досліджень вимагає уточнення критеріальної бази визначення сформованості професійної компетентності майбутніх кравців. Уточнення полягає у конкретизації якісних характеристик компонентів професійної компетентності згідно теми кожного уроку теоретичної і професійно-практичної підготовки з орієнтацією на психологічні особливості дітей-інвалідів з вадами слуху.

ЛІТЕРАТУРА

1. Державний стандарт професійно-технічної освіти з професії «Кравець» ДС ПТО 7433.DB,1820-2013. – К. – 148 с.
2. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо прав інвалідів» (№ 4213-VI від 22.12.2011). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/4213-17>
3. Закон України «Про внесення змін до деяких законів України про освіту щодо організації інклюзивного навчання» (№ 1324 – VII від 5 червня 2014 року). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1324-18>
4. Індекс інклюзії: професійно-технічний навчальний заклад: Навчально- методичний посібник / Кол. упорядників: Пащенко О.В., Гриценко І.А., Софій Н. З., Найда Ю.М. – К.: ТОВ «Видавничий дім “Плеяди”», 2011. – 92 с.
5. Інклюзивна освіта для дітей з інвалідністю в Україні [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://education-inclusive.com/shho-take-inklyuziya/>
6. Концепція розвитку інклюзивної освіти (наказ МОН від 01.10.2010 № 912). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://ru.osvita.ua/legislation/Ser_osv/9189/
7. Наказ Міністерства освіти і науки України від 14.06.2001 р. № 459. Про запровадження 12-бальної шкали оцінювання навчальних досягнень учнів (слухачів) з професійної підготовки у професійно-технічних навчальних закладах. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://uazakon.com/document/spart29/inx29059.htm>.
8. Соціально-психологічні особливості людини з порушенням слуху. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12281128/psihologiya/sotsialno-psihologichni_osoblivosti_lyudini_porushennyami_sluhu

УДК 687.016

Анастасія Нікуліна
(Харків, Україна)

РОЗРОБКА КОНСТРУКТИВНО-ТЕХНОЛОГІЧНОГО РІШЕННЯ АВТОРСЬКОЇ КОЛЕКЦІЇ СУКОНЬ ЖІНОЧИХ

У статті проведений аналіз гармонійно-композиційних рішень художнього образу колекції моделей суконь жіночих, надано характеристику стильового рішення моделей суконь жіночих, розроблена авторська колекція моделей, оцінка художньої виразності колекції жіночих

Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції
«Дизайн-освіта майбутніх фахівців: теорія і практика»